

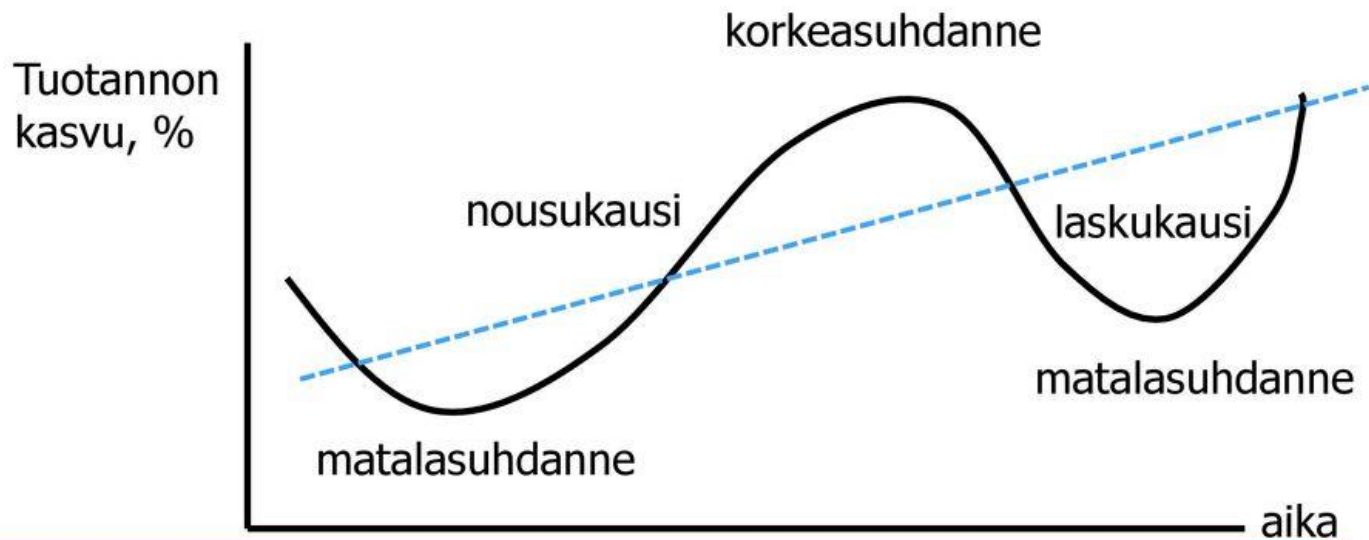
TALOUSPOLITIikka

—

**VOIKO SUHDANNEVAIHTELUA TASOITTAA?
TALOUSELÄMÄN HÄIRIÖT
S. 121-150.**

Suhdannevaihtelun vaiheet:

- korkeasuhdanne (peak)
- nousukausi (expansion, boom)
- matalasuhdanne eli lama (slump, depression)
- laskukausi (recession)

Suhdannevaihtelu:

Pula työvoimasta, raaka-aineista ->
tuotantokustannusten nousu -> hintojen nousu

Kulutus + -> kilpailukyvyn heikkeneminen

Palkat

Verotulot
+
lisääntyvät,
Kulut
vähenevät

Inflaatio, tuotanto lisääntyy

Investoinnit kasvavat

Työllisyys paranee,
tuotanto kasvaa

Vienti kasvaa

KERROINVAIKUTUS

Vienti on Suomen talouden liikkeelle paneva voima

Vienti supistuu

Investoinnit vähenevät

Tuotanto supistuu

Työllisyys heikkenee

Tuonti supistuu

Inflaatio laskee

Kotimainen
kulutus-

Lomautukset
Irtisanomiset

Verotulot
vähenevät, kulut
kasvavat

TALOUDEN POSITIIVINEN
KIERRE

TAANTUMA = $\frac{1}{2}$ v. BKT:n
NOLLA- TAI MIINUSKASVU

LAMA = ERITYISEN JYRKKÄ
TAI PITKÄ TAANTUMA

SUHDANNEVAIHTELUN ONGELMAT

- TYÖTTÖMYYS (– työvoimapula)
- INFLAATIO = ostovoiman lasku

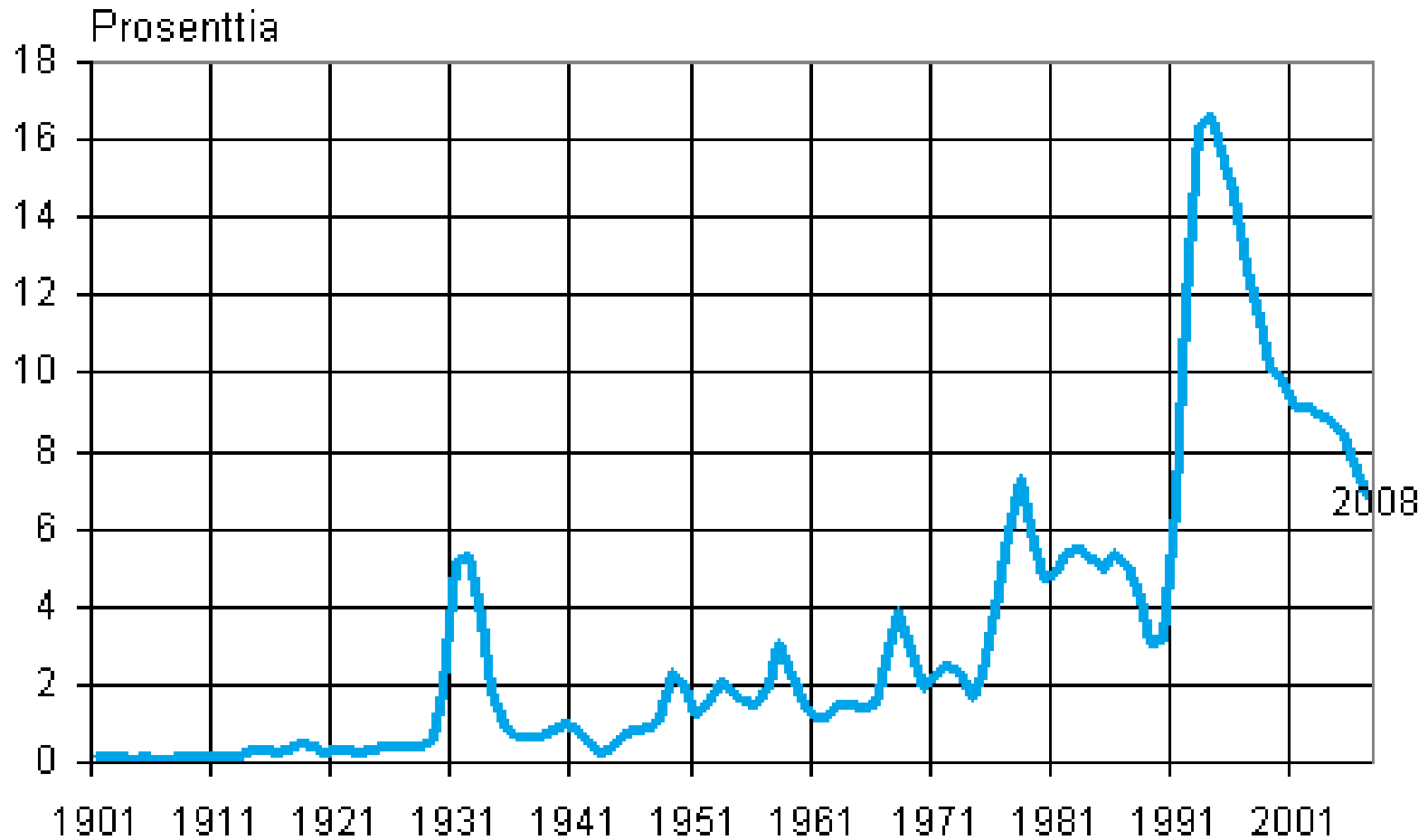
Mihin heijastuu?

- korkotaso
- julkinen velkaantuminen
- Vaihtotase (ulkomainen tavarain, palvelujen ja pääomien vaihtosuhte). Ulkomaankaupan epätasapaino.
- Talouden epävarmuus – suunnittelun vaikeus

Työttömyysaste

Työttömyys – työllisyys

- **Käsitteet:**

- **Työtön** = henkilö, joka etsii työtä, mutta ei työllisty
- **Työttömyysaste** = 15-74 -vuotiaat työikäiset, jotka eivät ole töissä (tilastokeskus, työministeriö)
- **Työllisyysaste** = työikäiset töissä olevat, 15-64-vuotiaat, n. 70%
 - = työlliset vs. työttömät, opiskelijat, kotivanhemmat, työkyvyttömät työikäiset
- Luonnollinen työttömyys = talouskasvulle välttämätön

PARITEHTÄVÄ – TÄYDENNÄ?

TYÖTTÖMYYDEN LAJIT?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

TYÖTTÖMYYDEN TORJUNTA/KEINOT?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- ..

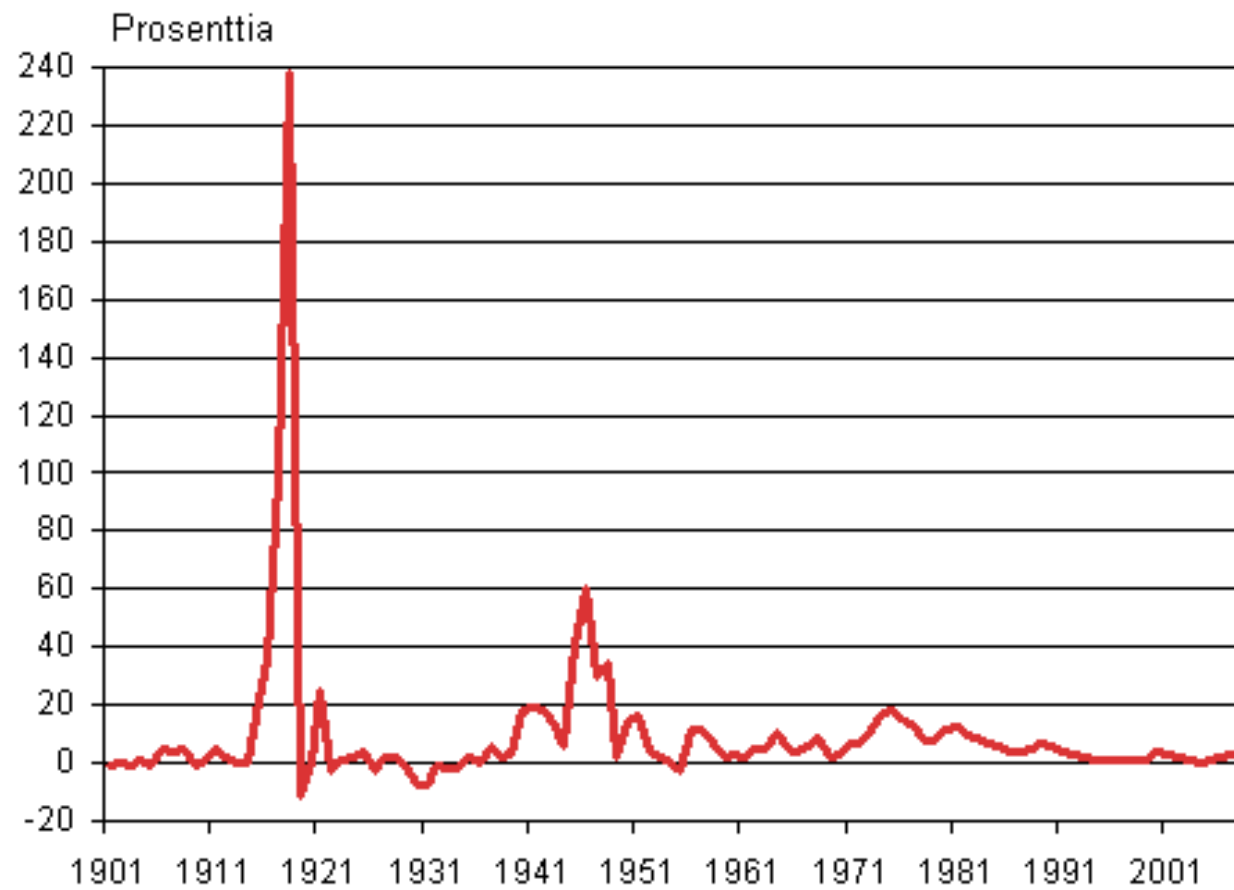
Työttömyyden lajit:

1. Suhdanne- (taloussuhdanteista riippuvainen)
2. Rakenne- (yhteiskunnan rakenteellinen muuttuminen, globalisaatio)
3. Kausityöttömyys (vuodenajat)
4. Pitkäaikais- (yli vuosi)
5. Nuoriso- (alle 25v)
6. Kitka- (valmistuva, työpaikkaa vaihtava)
7. Piilo- (ei ilmoittaudu rekisteriin)

Miten työttömyyttä yritetään torjua?

1. **Koulutus**
2. Työn hinta eli **palkkataso** ja palkkauksen tuet
3. **Verotus** (ansiotuloveron taso, verokiila)
4. **Kohtaanto-ongelmat** (koulutus, asuminen ym.- opintojen tukeminen, muuttamisen tukeminen)
5. **Kannustinloukkuja** purkamalla (palkat vs. sosiaaliuudet)
6. **Kohdennetut julkiset avustukset** (esim. rakennemuutosalueilla)
7. **Lyhennetyt työpäivät** (työn jakaminen): työajan lyhentäminen, ylitöiden vähentäminen

INFLAATIO

Inflaation lajit ja torjunta

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

- Inflaation torjunnan keinot?

- 1.
- 2.
- 3.

Inflaation lajit ja niiden torjunta

1. Kysyntäinflaatio
2. Kustannusinflaatio
3. Monetaarinen inflaatio
4. Odotusinflaatio

1. **Rahapolitiikka** keskuspankki → KORKOTASO (rahan hinta)
2. Budjettipolitiikka (**finanssipolitiikka**) → VEROTUS (käteen jäävän rahan määrä vaikuttaa kulutukseen ja sitä kautta inflaatioon), tuet, investoinnit ja velka.
3. **Tulopolitiikka** → MALTILLISET PALKANKOROTUKSET
 - Taloudellinen vakaus ja ennustettavuus (hillitsee inflaatio-odotuksia)

TALOUDEN TASEET:

1. MAKSUTASE = Suomen ja ulkomaiden väliset hyödykkeiden, tulonsiirtojen, pääoman liikkeisiin liittyvät valuuttavirrat.
 - A. **KAUPPATASE** = +TAVARANVIENTI - TUONTI
 - B. **PALVELUTASE** = +PALVELUIDEN VIENTI - TUONTI
 - I. MATKAILU, KULJETUS, VAKUUTUKSET
 - C. **VAIHTOTASE** = KAUPPATASE + PALVELUTASE + PÄÄOMAKORVAUKSET, TULONSIIRROT
 - I. VAIHTOTASEEN ALIJÄÄMÄ MERKITSEE ULKOMAISEN NETTOVELAN KASVUA
 - II. VAIHTOTASEEN YLIJÄÄMÄ MERKITSEE ULKOMAISEN NETTOVELAN VÄHENEMISTÄ

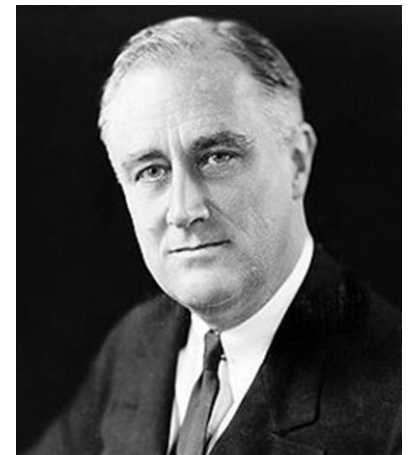
TEORIOITA TALOUDEN SÄÄTELYYN:

Roosevelt/ New Deal -talousohjelma 1933

1. Pankkilaitos: pankkituki - osa konkurssiin
2. Maatalous: ylituotannon leikkaaminen
3. Työllistämistyöt: rakennusprojektit, metsänhoito, tiet
4. Valtion tuki teollisuudelle (työllistävyys)
5. Sosiaaliturvan kehitys

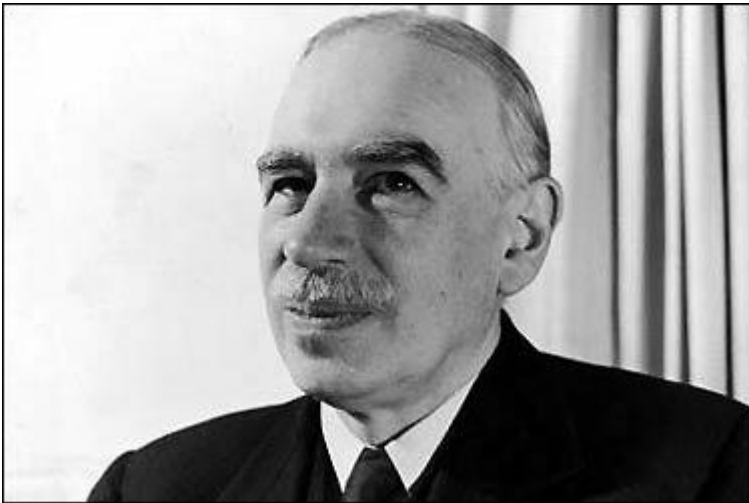
Suuri lama 1929:

- Pörssin ylikuumeneminen
- Kulutus hyytyi
- Kupla puhkesi
- Hintojen syöksykierre
- Luottolama: konkurssit, työttömyys, varastojen täyttyminen, maatalouden ylituotanto

John M. Keynes – keynesiläisyys (finanssipolitiikka)

Valtio kerää korkeasuhdanteessa varoja, jotka laskusuhdanteessa käytetään.

- Valtion kulutuskysyntä = ELVYTYYS

1. **Investoinnit**
(käynnistys/lykkäys)
2. **Verotus, maksut**
(korotus/lasku)
3. **Yhteiskunnan tuet**
kotitalouksille ja yrityksille
(tukien
leikkaus/lisääminen)
4. **Velkaelvytys**

**Talousongelmana:
työttömyys**

Milton Friedman - monetarismi

Keynes väärässä!

Inflaatio pahin ongelma – ei työttömyys

**Sopiva määrä rahaa = tasainen
kulutus**

**Poliitikkojen toimet väärin ajoitettuja =
finanssipolitiikka ei toimi, pahentaa
suhdannevaihtelua**

Mitä voi tehdä?

- Rahan määrän vaikutus kulutuskysyntään (**korko**)
- **Markkinavoimien ohjaus** (myös palkat hintamekanismi)

Mitä on UUSLIBERALISMI?

- pyrkimys vapaaseen markkinatalouteen 1980-luku: Margaret Thatcher Iso-Britannia, Ronald Reagan - Yhdysvallat, 1990-luku Paavo Lipponen Suomi)
 - vrt. klassinen Adam Smithin liberalismi
- Valtion rooli = puitteet vapaalle taloudelle**
- Yksilön rooli = vastuu omasta hyvinvoinnista**
- Toimenpiteet =**
 - verotuksen kevennys
 - julkisten tulonsiirtojen vähentäminen
 - palvelujen leikkaus
 - tuotannon yksityistäminen

Rahapolitiikan keinot

- **Kokonaiskysynnän säätely = KORKO -> EKP**
 - koordinointi EU-maiden finanssipolitiikan kanssa (Econfin = valtionvarainministerien neuvoston kokoukset)
- **RAHAPOLITIIKAN KIRISTÄMINEN: ohjauskoron nosto**
 - Vähentää investointeja ja velanottoa, lisää säästämistä
 - Tavoite: inflaation lasku, työvoimapulan hellittäminen, tuonnin vähentäminen.
- **RAHAPOLITIIKAN KEVENTÄMINEN: ohjauskoron lasku**
 - Vaikutukset päinvastaiset: rahan kysyntä kasvaa, talous elpyy

Valuuttakurssipolitiikka

- Kiinteiden valuuttakurssien aikana Suomen Pankki devalvoi (laski markan ulkoista arvoa)
- Kelluvien valuuttojen aikana markkinat ohjaavat valuuttojen arvoa suhteessa toisiinsa vrt. euro-dollarin valuuttakurssimuutokset
- EKP ei ole lähtenyt tukistoihin tai myynteihin, vaan antanut euron kurssin ohjautua markkinavetoisesti
 - Finanssikriisi!

Tulopolitiikka

- Pitkän aikavälin vakaus, ei sovellu lyhytaikaisiin toimenpiteisiin
- Korkeasuhdanteen aikana matalat palkankorotukset (työntekijäpuolen palkkaodotukset kovat, yritysten voittojen kasvaessa) -> liiakysynnän leikkaus
 - yritykset vastustavat suuria palkankorotuksia
 - korkeasuhdanteen aikana joutuvat suostumaan taatakseen työvoiman riittävyyden ja työrauhan
 - laskusuhdanteen aikana suuria palkankorotuksia ei voida tehdä, koska yrityksillä ei siihen varaa
 - lisääisivät kysyntää erinomaisesti